

РІШЕННЯ

Про доповідь Голови Національного банку України Пишного А.Г. про діяльність Національного банку України у 2023 році

9 серпня 2024 року
протокол № 181

Відповідно до статті 51 Закону України "Про Національний банк України" Національний банк України підзвітний Верховній Раді України в межах її конституційних повноважень, що полягає, зокрема, у доповіді Голови Національного банку України Верховній Раді України про діяльність Національного банку України за відповідний рік, що подається до Верховної Ради України щороку не пізніше 1 травня.

Статтею 232¹ Закону України "Про Регламент Верховної Ради України" визначено, що Верховна Рада України щороку розглядає доповідь Голови Національного банку України. Зазначена доповідь надається народним депутатам та одночасно направляється до профільного комітету, який здійснює попередню підготовку питання про розгляд доповіді на пленарному засіданні Верховної Ради України.

Національним банком України листом № 09-0008/33692 від 30.04.2024 було направлено до Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики матеріали стосовно діяльності Національного банку України за 2023 рік (Консолідована фінансова звітність та Консолідований звіт про управління).

Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (далі – Комітет) на своєму засіданні 4 липня 2024 року (протокол № 179) заслухав доповідь Голови Національного банку України Пишного А.Г. про діяльність Національного банку України у 2023 році.

Голова Національного банку України Пишний А.Г. під час своєї доповіді надав детальну інформацію щодо таких питань:

1. Забезпечення цінової та фінансової стабільності в умовах високої невизначеності та ризиків:

- зниження інфляції у 2023 році з 26,6% до 5,1%;
- посилення монетарної трансмісії за допомогою калібрування інструментарію, підвищення та диференціювання обов'язкових резервів,

запровадження тримісячних депозитних сертифікатів для банків з прив'язкою до обсягів залучених ними строкових гривневих депозитів населення;

- зниження облікової ставки на 10 відсоткових пунктів: з 25% до 15%;
- активна робота над Стратегією з розвитку кредитування, вирішенням проблеми «воєнних» NPL, запровадженням повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків.

2. Зміцнення довіри українців до національної валюти:

- приріст строкових депозитів населення — понад 37% (частка таких депозитів зросла до 35% з 30%, близько 90% з них – депозити на строк понад три місяці);
- дохідність гривневих депозитів та ОДВП перевищує як поточну, так і очікувану інфляцію, тому забезпечує захист заощаджень від інфляційного знецінення.

3. Збереження стійкості валютного ринку, здійснення успішного переходу до режиму керованої гнучкості курсу та початок пом'якшення валютних обмежень.

- затвердження Стратегії пом'якшення валютних обмежень, перехід до більшої гнучкості обмінного курсу та повернення до інфляційного таргетування, відмова від фіксації курсу;
- валютна лібералізація, поступове пом'якшення запроваджених на початку повномасштабної війни валютних обмежень.

4. Запобігання монетизації бюджету.

- нарощення міжнародних резервів на 42% – до 40,5 млрд дол. США за підсумками 2023 року за рахунок фінансової підтримки від міжнародних партнерів (крім фінансування бюджетного дефіциту, разом зі зваженою процентною політикою);
- активізація внутрішнього боргового ринку у тісній взаємодії з Міністерством фінансів України. Залучення урядом ОВДП на аукціонах 566 млрд грн. (у 2022 році обсяги залучення становили 252 млрд грн.);
- знаходження немонетарних каналів збільшення надходжень до державного бюджету;
- жорстка позиція щодо участі фінансових установ у підозрілих операціях і схемах, посилення фінансового моніторингу банків та вимог до порядку проведення платіжних операцій через термінали, а також здійснення авторизації діяльності надавачів фінансових платіжних послуг. Завдяки спільним заходам за 12 місяців 2023 року податкові надходження від грального бізнесу збільшилися до 10,4 млрд грн, що в 14 разів більше, ніж за весь 2022 рік та в 51 раз – ніж за 2021 рік.

5. Забезпечення захисту українського фінансового сектора та послаблення можливості росії.

Для збереження стабільності банківської системи у липні 2023 року СЕНС БАНК перейшов у власність держави. Участь держави у виведенні з ринку системно важливого банку стала ефективним методом захисту вкладників та кредиторів, враховуючи санкції, які були застосовані до власників банку.

6. Забезпечення безперебійної роботи банківської системи та продовження розбудови ефективного фінансового сектору.

- реалізація проекту POWER BANKING, який забезпечує безперебійну роботу банків навіть у критичних ситуаціях – у разі блекаутів, кібератак чи відсутності або перебоїв зі зв'язком;

- реформування та розбудова банківського та небанківського секторів, підготовка до впровадження оновлених законів України "Про фінансові послуги та фінансові компанії", "Про страхування" та "Про кредитні спілки";

- оновлення Стратегії Національного банку України та Стратегії розвитку фінансового сектору України, угод з ключовими міжнародними партнерами;

- скорочення кількості учасників ринку небанківських фінансових послуг, але зростання обсягів їхніх активів;

- подальше зміцнення банківської системи для запобігання накопиченню системних ризиків;

- продовження системної роботи з оздоровлення та забезпечення прозорості ринку небанківських фінансових послуг;

- перехід на нове покоління Системи електронних платежів Національного банку (СЕП) на базі міжнародного стандарту ISO 20022 та доступна для проведення міжбанківських платежів 24 години на добу 7 днів на тиждень, що зокрема, створило підґрунтя для приєднання нашої країни до Єдиної зони платежів у євро (SEPA);

- вдосконалення внутрішніх процесів та підвищення ефективності роботи НБУ;

- проведення внутрішньої трансформації формування нової вертикалі "Фінансова стабільність" та проведення розбудови окремих департаментів за напрямками, які критично потребували посилення, створення Департаменту інтегрованого нагляду, який об'єднує експертизу багатьох підрозділів: банківського нагляду, платіжної інфраструктури, фінансового моніторингу, юридичного департаменту та безпеки, Департаменту міжнародного співробітництва, управління санкційної політики.

Головою Національного банку України також був окреслений перелік стратегічних завдань у 2024 році:

- збереження контролю за інфляційними процесами завдяки виваженій і послідовній монетарній політиці, забезпеченню привабливості гривневих активів та захисту курсової стійкості;
- мобілізація зовнішніх та внутрішніх ресурсів для підтримки спроможності країни. Це як сприяння податковим надходженням до бюджету та залученню необхідної міжнародної допомоги, так і подальший розвиток внутрішнього боргового ринку;
- подальше реформування фінансового сектору відповідно до євроінтеграційного вектору країни;
- ретельна реалізація взятих на себе зобов'язань, зокрема перед МВФ і ЄС;
- пом'якшення валютних обмежень та розвиток кредитування;
- посилення санкційного тиску проти росії, подальший прогрес у питаннях використання заморожених російських активів на користь України та виходу міжнародних банків і корпорацій з російського ринку.
- розбудова інклюзивної фінансової системи.

Під час обговорення доповіді Національного банку України народними депутатами – членами Комітету були задані питання та висловлені пропозиції щодо вдосконалення роботи Національного банку України.

1. Члени Комітету акцентували увагу на недостатній рівень виконання основної функції банківської системи – кредитування в Україні, яка на сьогодні виконується загалом здебільшого за рахунок урядових програм, а не за рахунок класичного банківського кредитування.

Працюють державні програми "Доступні кредити 5-7-9%" та "єОселя", але їх запровадження фактично обмежується Центральною та Західною Україною. У інших регіонах України кредитування як за державними програмами, так і за банківськими продуктами надзвичайно обмежене.

Недостатніми є заходи щодо стимулювання кредитування у промисловості, а особливо у сфері енергетики.

Недостатня активність банків у сфері кредитування обумовлена в тому числі вимогами Національного банку України до структури капіталу банків, до визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями та недостатніми заходами, спрямованими на підтримку кредитування банками.

2. Складна ситуація залишається із системним використанням платіжних інструментів та платіжної інфраструктури для здійснення нелегальних

платежів як з використанням криптовалюти, так і без неї, спрямованих на ухилення від оподаткування та для існування нелегального ігрового бізнесу. Залишаються невирішеними проблеми платежів peer-to-peer, "дропів", міскодингу тощо. Цей сектор безготівкових розрахунків без забезпечення належного регулювання сприяє підтримці значної тінізації економіки.

В той же час у боротьбі із зазначеними явищами необхідно дотриматися захисту прав добросовісних споживачів та надавачів платіжних послуг.

3. Члени Комітету звернули увагу на недосконалість моделей прогнозування рівня інфляції та валютнообмінних курсів, що негативно впливає на якість планування державних фінансів.

4. Увагу Національного банку України було привернуто до необхідності зваженого підходу при встановленні граничних термінів повернення валютної виручки, особливо для аграрного сектору. Надлишкові обмеження стають на перешкоді освоєнню українськими аграріям нових ринків збуту продукції.

5. Членами Комітету також були задані питання, щодо фінансових установ, до яких застосовані штрафні санкції за звітний період, результатів таких санкцій та судових розглядів за ними, а також щодо заходів, які вживає Національний банк України щодо таких компаній, як "АП.МІ ФІНАНС", "Point Loto", "Скейпсікс" і "Payless Україна", які продовжують працювати, незважаючи на протидію зловживанням грального бізнесу та відкриті кримінальні провадження.

З огляду на зазначене, Комітет вирішив:

1. Взяти до відома доповідь Голови Національного банку України про діяльність Національного банку України у 2023 році відповідно до частини п'ятої статті 232¹ Закону України "Про Регламент Верховної Ради України".

2. Поінформувати Верховну Раду України про розгляд Комітетом доповіді Голови Національного банку України про діяльність Національного банку України у 2023 році.

3. У разі розгляду Верховною Радою України доповіді Голови Національного банку України, представником від Комітету для виступу визначити Голову Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики – народного депутата України Гетманцева Д.О.

4. Рекомендувати Національному банку України:

1) забезпечити комплексне виконання цілей Стратегії розвитку фінансового сектору у частині коротко- і середньострокових заходів, відповідальним за реалізацію яких визначено НБУ;

2) забезпечити своєчасне та повне виконання заходів, передбачених Стратегією із розвитку кредитування, в тому числі з метою нарощування кредитування пріоритетних секторів економіки, МСБ, "територій стійкості",

забезпечення доступності кредитування, розчистки непрацюючих кредитів, підвищення якості кредитного портфелю, зменшення кредитних ризиків, підвищення рівня фінансової інклюзії тощо;

3) продовжувати практику оцінки якості активів та проведення оцінки стійкості із несприятливим сценарієм для визначення потреб у капіталізації та посилення стійкості банківської системи;

4) надалі здійснювати заходи із приведення вимог до діяльності банків та небанківських фінансових установ до вимог ЄС із огляду на план євроінтеграції;

5) продовжити, у співпраці з правоохоронними та податковими органами, роботу з виявлення схем використання платіжної інфраструктури в незаконних цілях, в тому числі використання шахраями рахунків фізичних осіб, від імені яких виконуються платіжні операції з метою вчинення шахрайських дій (дропів), вчинення надавачами платіжних послуг дій, спрямованих на приховування справжнього призначення платіжних операцій (міскодингу), вчинення інших незаконних дій з документами на переказ, платіжними картками та іншими засобами доступу до банківських рахунків, а також опрацювати питання можливих шляхів припинення використання виявлених схем;

6) запровадити більш дієві заходи впливу за порушення вимог платіжного законодавства, в тому числі, посилити вимоги до систем моніторингу операцій, систем управління ризиками та систем внутрішнього контролю для надавачів платіжних послуг;

7) визначитись із доцільністю запровадження обмежень виконання платіжних операцій з використанням реквізитів електронних платіжних засобів, забезпечивши захист законних інтересів добросовісних споживачів платіжних послуг, здійснювати постійний моніторинг ефективності запроваджених обмежень та, за необхідності, їх переглядати;

8) посилити боротьбу з наданням послуг на ринках фінансових та платіжних послуг без авторизації, шляхом запровадження ефективного механізму виявлення безліцензійної діяльності на цих ринках та притягнення неавторизованих осіб, що надають такі послуги, до відповідальності;

9) удосконалити заходи щодо посилення прозорості виконання платіжних операцій та покращення взаємодії між надавачами платіжних послуг та правоохоронними органами з питань обміну інформацією про операції, що оскаржуються користувачами.

10) ініціювати зміни до законодавства та нормативно-правових актів Національного банку України для обмеження схем із використання платіжної інфраструктури в незаконних цілях;

11) продовжувати здійснення валютної лібералізації з метою підтримки бізнесу, структуруючи відповідні заходи таким чином, аби не порушувати макрофінансову стабільність, створювати умови для припливу нового капіталу і забезпечити охоплення лібералізаційними заходами якомога ширшого кола учасників ринку;

12) забезпечити розроблення та погодження із зацікавленими сторонами законодавчих пропозицій щодо створення повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків в Україні та передачу законопроекту до профільного Комітету Верховної Ради України;

13) сприяти розвитку страхування від воєнних ризиків в Україні шляхом участі в підготовці стандартизованих страхових продуктів із страхування воєнних ризиків, які будуть відповідати попиту з боку суб'єктів господарювання та споживачів, побудові фінансової моделі діяльності спеціалізованої державної установи, створеної з метою здійснення страхування (перестраховання) в системі страхування воєнних ризиків, активних комунікацій з учасниками ринку страхування, міжнародними перестраховиками та іншими зацікавленими сторонами з метою ефективного запуску повнофункціональної системи страхування воєнних ризиків;

14) опрацювати питання щодо внесення змін до Закону України "Про платіжні послуги" та у нормативно-правові акти Національного банку України в частині створення правових підстав для запровадження миттєвих кредитових переказів у відповідності до останніх змін в законодавстві ЄС;

15) забезпечити опрацювання в межах компетенції Національного банку України питання щодо внесення змін у законодавство України в частині визначення на період дії воєнного стану спрощеного механізму повернення військовим частинам, підрозділам спеціального призначення помилково перерахованих коштів грошового забезпечення військовослужбовців, членів їх сімей;

16) надати відповідь Комітету на питання щодо фінансових установ, до яких застосовані штрафні санкції за звітний період, результатів таких санкцій та судових розглядів за ними, а також щодо заходів, які вживає Національний банк України щодо таких компаній, як "АП.МІ ФІНАНС", "Point Loto", "Скейпсік" і "Payless Україна".

Голова Комітету

Д. ГЕТМАНЦЕВ

